

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม และเพื่อทดสอบความสอดคล้องของกลไกของโมเดลโครงสร้างความภาคภูมิใจในตนเองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2545 จำนวน 1,000 คน แบ่งข้อมูลที่ได้ออกเป็นสองกลุ่มด้วยการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มแรกจำนวน 400 คน ใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ กลุ่มที่สองจำนวน 600 คน ใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองที่พัฒนามาจากแบบวัดของไรย์เดน (Ryden, 1978) ซึ่งสร้างขึ้นตามทฤษฎีความภาคภูมิใจในตนเองของคูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1981) แปลและเรียบเรียงโดยชนิตา สุวรรณศรี (2542, หน้า 121-124) รวมกับข้อความที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของโพบ (Pope, 1988) และบาร์รี่ (Barry, 1988) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็นข้อความวัดความภาคภูมิใจในตนเอง 77 ข้อ และข้อความป้องกันการตอบเกินจริง 8 ข้อ มีค่าความเที่ยงแบบวัดทั้งฉบับ 0.9184

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ขั้นตอนแรกวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้วยโปรแกรม SPSS for Windows version 10.0 สกัดองค์ประกอบขั้นต้นด้วยวิธีไลค์ลิฮูดสูงสุด (maximum likelihood) หมุนแกนแบบตั้งฉาก (orthogonal rotation) เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่เป็นอิสระต่อกันด้วยวิธีอีควอแมกซ์ (equamax) ขั้นที่สอง นำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (second order confirmatory factor analysis) โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.50

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรมสรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมี 7 องค์ประกอบ 59 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.631 – 0.302 มีลักษณะแตกต่างจากองค์ประกอบในสมมติฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการยอมรับตนเองทางลบ ด้านการมีคุณธรรม ด้านความสำเร็จแห่งตน ด้านความเชื่อมั่น ด้านการยอมรับของสังคม ด้านการยอมรับตนเองทางบวก และด้านการยอมรับของครอบครัว องค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายคุณลักษณะความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมได้ร้อยละ 27.69 ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่าผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในอันดับแรก มีจำนวนทั้งสิ้น 57 ตัวแปร ตัวแปรแต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ 0.25 - 0.67 และมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไค-สแคว์เท่ากับ 1239.31 ($p = .61$) ที่องศาอิสระ 1270 ค่า $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.93$ และค่า $RMR = 0.047$ แสดงว่าโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าองค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม มี 7 ด้านดังนี้

1. ด้านการยอมรับตนเองทางลบ ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปรได้แก่ ฉันรู้สึกว่าเป็นคนอื่นดีกว่าฉัน ฉันคิดว่าฉันเป็นคนไม่มีค่าในสายตาของคนอื่น หากเป็นไปได้ฉันอยากเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่ตัวฉัน ฉันไม่อยากจะตัวเองในสภาพเช่นนี้ ฉันรู้สึกท้อแท้บ่อยๆ ถ้าฉันไม่โชคร้ายชีวิตคงดีกว่าที่เป็นอยู่ ฉันรู้สึกว่าเพื่อนๆ ได้รับความชื่นชมมากกว่าฉัน ฉันรู้สึกท้อแท้ที่ฉันมีสุขภาพไม่ดี และฉันไม่ชอบความเป็นชายหรือหญิงอย่างที่เป็นอยู่

2. ด้านการมีคุณธรรม ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปรได้แก่ ฉันทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ ฉันรู้สึกว่าความซื่อสัตย์เป็นสิ่งน่าขบขัน ฉันมองผู้อื่นด้วยสายตาที่เป็นมิตร ฉันให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ฉันสามารถปฏิบัติตามกฎสังคมได้อย่างสบายใจฉันรู้สึกสงสารคนที่มีฐานะด้อยกว่า เมื่อฉันทำความผิดฉันรู้สึกอายในตนเอง พ่อแม่ให้อิสระแก่ฉันในการทำสิ่งต่างๆ อย่างมีขอบเขต และฉันจะทำงานให้ดีที่สุดเท่าที่ฉันสามารถทำได้

3. ด้านความสำเร็จแห่งตน ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปรได้แก่ ฉันประสบความสำเร็จในหลายๆ ด้าน ฉันแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ฉันประสบความสำเร็จมากกว่าความ

ล้มเหลว กลุ่มเพื่อนมักทำตามความคิดเห็นของฉัน บุคคลรอบข้างยอมรับในความสามารถของฉัน ฉันสามารถทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จสมกับที่ได้พยายาม ผลการเรียนของฉันเป็นที่น่าพอใจ การทำงานที่ยากลำบากเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของฉัน และฉันกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในสิ่งแปลกใหม่

4. ด้านการมีความเชื่อมั่น ประกอบด้วยตัวแปร 12 ตัวแปร ได้แก่ ฉันมักแสดงออกในสิ่งที่ตรงข้ามกับความรู้สึกจริงเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความพอใจ ฉันมักลอกการบ้านจากเพื่อน ฉันรู้สึกวิตกกังวลต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ฉันมักแก้ตัวเมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์ มีบางเรื่องที่ฉันไม่กล้าเปิดเผยให้พ่อแม่และคนในครอบครัวทราบ ฉันรู้สึกว่าฉันไม่กล้าเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ฉันต้องให้คนอื่นบอกเสมอว่าฉันควรทำอะไร ฉันมักถูกผู้อื่นพูดจาถากถางอยู่เสมอ ฉันเป็นคนที่ยอมแพ้อะไรง่าย ฉันไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใครได้ ฉันมักทำงานล้มเหลวไม่ประสบความสำเร็จดังที่ตั้งใจ และชีวิตฉันมีความยุ่งยากและสับสน

5. ด้านการยอมรับของสังคม ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร ได้แก่ ฉันเป็นที่นิยมชมชอบในกลุ่มเพื่อน ฉันชอบสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การพบปะคนหมู่มากทำให้ชีวิตฉันสับสนวุ่นวาย ฉันรู้สึกเหงาเพราะไม่มีเพื่อน และฉันมีเพื่อนสนิทหลายคน

6. ด้านการยอมรับตนเองทางบวก ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัวแปร ได้แก่ ฉันพอใจในบุคลิกภาพของตนเอง ฉันพอใจในรูปร่างหน้าตาของตนเอง ฉันรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่มีสิ่งน่าภาคภูมิใจเลย ฉันเชื่อว่าฉันมีคุณค่าและความสำคัญทัดเทียมกับผู้อื่น และฉันมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง

7. ด้านการยอมรับของครอบครัว ประกอบด้วยตัวแปร 7 ตัวแปร ได้แก่ ฉันคิดหนีออกจากบ้าน พ่อแม่ให้อิสระแก่ฉันในการคิดและตัดสินใจ ที่บ้านไม่มีใครสนใจฉัน ครอบครัวฉันใส่ใจความรู้สึกฉันเสมอ เมื่อฉันอยู่บ้านฉันมักอารมณ์เสียง่าย คนในครอบครัวส่งเสริมและสนับสนุนให้ฉันได้รับความก้าวหน้าหลายด้าน และพ่อแม่มักไม่รับฟังความคิดเห็นของฉัน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองพบว่า องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.39 – 0.92 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกค่าจัดเรียงองค์ประกอบตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบได้ดังนี้คือ ด้านการยอมรับของครอบครัว ด้านความสำเร็จแห่งตน ด้านการยอมรับตนเองทางบวก ด้านการมีคุณธรรม ด้านการยอมรับของสังคม ด้านความเชื่อมั่น และด้านการยอมรับตนเองทางลบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.92, 0.88, 0.82, 0.75, 0.70, 0.45 และ 0.39 ตามลำดับ โดยทั้ง 7 องค์ประกอบมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบรวมความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาร้อยละ 84, 78, 68, 56, 49, 20 และ 15 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาอาชีวะ สาขาช่างอุตสาหกรรมมี 7 องค์ประกอบ องค์ประกอบทั้งหมดอธิบายคุณลักษณะความภาคภูมิใจในตนเองได้ 27.694 % แสดงว่าน่าจะมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกนอกเหนือจากการแบ่งองค์ประกอบของคูเปอร์สมิท (Coopersmith), โปบ (Pope) และบาร์รี (Barry) ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิด ดังแนวคิดการแบ่งองค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักจิตวิทยาท่านอื่นที่ต่างออกไปเช่น ความ ชัดแย้งในตนเอง ความดึงดูดใจ ความเชื่อมั่นในตนเองของแอดดีโอและกรีน (Addeo & Greene, 1994, pp. 439 - 446) องค์ประกอบด้านการศึกษา การแสดงตน การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ความสามารถ การสนับสนุนของครอบครัว ความรักของพระเจ้าและคุณความดีของครอกเกอร์และคณะ (Crocker & others, 2002, Abstract) ทั้งนี้จำนวนและลักษณะองค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองที่แตกต่างกันไปในนี้อาจขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่แตกต่างกันของประชากรที่ใช้ในการศึกษาดังแนวคิดของคูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1981, pp. 120-148) ที่กล่าวว่าความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ดังเช่นภาวะอารมณ์ความรู้สึก ค่านิยมส่วนบุคคล ค่านิยมทางสังคม และสภาพแวดล้อม เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ประเด็นที่อาจทำให้ได้องค์ประกอบที่สามารถอธิบายคุณลักษณะความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมได้มากขึ้น คือควรมีการวัดความภาคภูมิใจในตนเองทางด้านวิชาชีพช่างอุตสาหกรรม โดยใช้ข้อความวัดที่เฉพาะเจาะจง เช่น ใช้คำว่า “ปฏิบัติงานตะไบ” แทนคำว่า “ปฏิบัติงาน” เป็นต้น ในการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้ได้องค์ประกอบที่มีความครอบคลุมและตรงกับสภาพจริง สามารถนำมาอธิบายความภาคภูมิใจในตนเองของประชากรมากที่สุดนั้น ควรสังเคราะห์ทฤษฎีองค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองหลาย ๆ ท่านมาเป็นกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือวัดที่มีข้อความวัดลักษณะเฉพาะของกลุ่มที่ศึกษา

2. องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มี 7 ด้าน เรียงลำดับตามความสำคัญโดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการยอมรับของครอบครัว ด้านการยอมรับตนเองทางบวก ด้านการมีคุณธรรม ด้านการยอมรับของเพื่อน ด้านความเชื่อมั่น ด้านการยอมรับตนเองทางลบเป็นอันดับสุดท้าย องค์ประกอบที่ต่างไปจากสมมติฐานมี 3 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านความเชื่อมั่น การยอมรับตนเองทางบวกและทางลบ เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ร่วมกันชี้วัดในองค์ประกอบการยอมรับตนเองทั้งทางบวกและทางลบพบว่า องค์ประกอบทั้งสองเป็นองค์ประกอบซึ่งเกิดจากการแยกมิติขององค์ประกอบด้าน

การยอมรับตนเอง โดยองค์ประกอบด้านการยอมรับตนเองทางบวกเป็นกลุ่มข้อความเชิงบวกส่วน การยอมรับตนเองทางลบเป็นกลุ่มข้อความเชิงลบของการยอมรับตนเอง แสดงว่าองค์ประกอบด้าน การยอมรับตนเองของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมแยกเป็น 2 มิติออกจากกันสะท้อนทัศนคติเชิงบวก และเชิงลบที่มีต่อตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่ามีองค์ประกอบที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดสมมติฐานต่าง ไปจากผลการวิเคราะห์ คือองค์ประกอบด้านความสามารถ และด้านบุคลิกภาพแห่งตน ซึ่งเมื่อ พิจารณาแล้วพบว่า ข้อความวัดองค์ประกอบด้านความสามารถบางตัวไปรวมกลุ่มกับตัวแปร ความสำเร็จแห่งตน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถและความสำเร็จแห่งตนเป็นคุณลักษณะที่มี ความสัมพันธ์กันไม่สามารถแยกจากกันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของคูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1981, pp.120-148) ที่ว่าความสามารถ สมรรถภาพและความสำเร็จ ลักษณะทั้ง 3 มีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยความสามารถนั้นเป็นตัวบ่งชี้ถึงความถี่ของความสำเร็จและความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน และความสำเร็จก็เป็นตัวบ่งบอกถึงระดับความสามารถของบุคคล ส่วนองค์ประกอบด้าน บุคลิกภาพไม่เป็นองค์ประกอบของความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมนั้น อาจเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเองด้านลักษณะทาง กายภาพ (physical attributes) ของคูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1981, p. 120) ที่ว่า บุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตา รวมถึงเสื้อผ้าที่สวมใส่เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเอง แต่จะส่งผล ต่อในระดับมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ค่านิยมส่วนบุคคล และค่านิยมในสังคมนั้น เป็นตัวกำหนด นักศึกษาช่างอุตสาหกรรมอยู่ในโรงเรียนที่เป็นชายล้วน การมีบุคลิกลักษณะหรือ รูปร่างหน้าตาดี ไม่มีอิทธิพลต่อการสร้างความนิยมชมชอบ การยอมรับหรือให้ความสำคัญจากกลุ่ม เพื่อนเพศเดียวกัน ประกอบกับรายวิชาในหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นวิชาภาคปฏิบัติ มีการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรต่าง ๆ โดยเฉพาะนักศึกษาในแผนกช่างยนต์และช่างกล ทำให้เสื้อผ้าเปรอะเปื้อนเป็น ประจำจนเคยชิน นักศึกษาจึงไม่พิถีพิถันในเรื่องการแต่งกายมากนัก แสดงให้เห็นว่า ค่านิยมทาง สังคมของนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อบุคลิกภาพ และถ้านักศึกษามีแนวโน้มในการ ใช้ค่านิยมทางสังคมเป็นมาตรฐานเพื่อตัดสินคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของคูเปอร์สมิธแล้ว การ มีบุคลิกภาพที่ดีจึงไม่เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาช่าง อุตสาหกรรม

3. องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองที่เป็นกรอบแนวคิด ผู้วิจัยสังเคราะห์จาก แนวคิดทฤษฎีของนักจิตวิทยา 3 ท่านคือ คูเปอร์สมิธ (Coopersmith) โปบ (Pope) และบาร์รี (Barry) จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ที่เป็นไปตามสมมติฐานสอดคล้องกับทฤษฎีของนักจิตวิทยาดังนี้คือ องค์ประกอบด้านการมี คุณธรรม ด้านการยอมรับของครอบครัว และการยอมรับของเพื่อน สอดคล้องกับแนวคิดของ

คูเปอร์สมิท (Coopersmith) องค์ประกอบด้านความสำเร็จแห่งตน การยอมรับตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของโพบ (Pope) และบาร์รี (Barry)

4. องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม 7 ด้าน แต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องตามแนวคิดและงานวิจัยของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาคังนี้คือ

4.1 ด้านการยอมรับของครอบครัว (family self regard) จากผลการวิจัยพบว่า การยอมรับของครอบครัวเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาอาชีวะ สาขาช่างอุตสาหกรรมมากที่สุด โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันที่มีค่า 0.92 และ 0.84 ตามลำดับ ประกอบด้วยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงในอันดับแรก ๆ ได้แก่ ที่บ้านไม่มีใครสนใจฉัน (0.57) คนในครอบครัวส่งเสริมและสนับสนุนให้ฉันได้รับความก้าวหน้าหลายด้าน (0.56) พ่อแม่ให้อิสระแก่ฉันในการคิดและตัดสินใจ (0.49) พ่อแม่ไม่รับฟังความคิดเห็นของฉัน (0.48) ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องจาก นักศึกษาอาชีวะ สาขาช่างอุตสาหกรรมจัดเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากลักษณะที่พึงประสงค์ พ่อแม่และบุคคลในครอบครัวจึงให้ความใกล้ชิด ดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนอบรมสั่งสอนมากขึ้น ซึ่งทesser (Tesser, 1980, pp. 77-91) กล่าวว่า ความใกล้ชิด การปฏิบัติต่อกันและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง แนวทางการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมจึงควรเริ่มจากครอบครัวเป็นอันดับแรก การได้รับการเอาใจใส่ เห็นความสำคัญ และได้รับการยอมรับจากบุคคลในครอบครัวเป็นสิ่งหล่อหลอมให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่น เชื่อว่าตนมีค่า มีความสามารถเพียงพอที่จะดำรงตนได้อย่างมีความสุขสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองรูบินและแมคเนล (Rubin & Mcneil, 1981, p. 317) ที่พบว่า บุคคลที่มาจากครอบครัวที่บิดา มารดา มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรของตน มีการแสดงถึงการยอมรับในตัวบุตร อบรมโดยเน้นการใช้เหตุผลไม่ใช้อำนาจในการขู่บังคับ ให้ความรักเอาใจใส่ จะทำให้บุตรมีอารมณ์มั่นคง เป็นคนยืดหยุ่น รู้จักปรับตัวและมีความภาคภูมิใจในตนเองสูง

4.2 ด้านความสำเร็จแห่งตน (self achievement) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับสอง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.88 ประกอบด้วยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากในสามอันดับแรกคือ ฉันสามารถทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จสมกับที่ได้พยายาม (0.57) ฉันประสบความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว (0.55) ฉันประสบความสำเร็จในหลาย ๆ ด้าน (0.54) ตัวแปรเหล่านี้บ่งชี้ถึงประสบการณ์ด้านความสำเร็จ ความสำเร็จตามความคาดหวัง ความสำเร็จแห่งตน เป็น องค์ประกอบที่มีความสำคัญที่มีส่วนช่วยให้นักศึกษาช่างอุตสาหกรรมเกิดความภาคภูมิใจใน

ตนเอง เนื่องจากเพราะการเรียนการสอนในสายช่างอุตสาหกรรมมักเน้นภาคปฏิบัติ นักศึกษาต้องรวมกลุ่มกันทำการทดลองเชิงปฏิบัติการกับเครื่องชนิดกลไกตามรายวิชาของแผนก นักศึกษาที่มีความสามารถสูงโดยพิจารณาจากผลของการประสบความสำเร็จจากการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งผลักดันให้เขาเป็นที่รู้จัก เป็นที่ยอมรับ ได้รับความสนใจมักถูกดึงตัวเข้ากลุ่มเพื่อปฏิบัติงานเป็นไปตามแนวคิดของคูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1981, pp. 6-11) และงานวิจัยบรูโน (Bruno, 1983) ที่ว่าความสำเร็จในงานเป็นสิ่งผลักดันให้บุคคลเป็นที่รู้จัก มีผลต่อสถานภาพและตำแหน่งในสังคม ดังนั้นแนวทางหนึ่งที่จะเสริมสร้างความภาคภูมิใจแก่บุคคลคือให้เขาได้มีประสบการณ์ของความสำเร็จ มีโอกาสได้แสดงอำนาจ เพื่อให้มีอิทธิพลเหนือเหตุการณ์และบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาดังกรณีศึกษาของรุ่งทิพา เสาร์สิงห์ และคณะ (2537, หน้า 20) นักศึกษาช่างอุตสาหกรรมที่เรียนดีมีความสามารถ ทำกิจกรรมต่าง ๆ บ้างจะเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน

4.3 ด้านการยอมรับตนเองทางบวก (positive self regard) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอันดับสาม คำนำน้าหนักองค์ประกอบ 0.82 ประกอบด้วยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากสามอันดับแรก ได้แก่ ฉันรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง (0.53) ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่มีสิ่งน่าภาคภูมิใจเลย (0.53) และฉันพอใจในบุคลิกภาพของตน (0.52) ตัวแปรเหล่านี้บ่งชี้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองโดยทั่วไปของบุคคล อยู่บนพื้นฐานของการประเมินตนเองในทุกด้าน รับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง ผสมผสานระหว่างลักษณะทางกาย จิตใจ ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม ความสามารถทางปัญญาและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สะท้อนความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง รู้สึกพอใจในทุกสิ่งที่เป็นของตนตรงกับแนวคิดทฤษฎีความภาคภูมิใจในตนเองของโพบ (Pope, 1988) ในด้านมุมมองรวม (global) ด้านการยอมรับตนเองของริชมอนด์และไวท์ (Richmond & White, 1971, pp. 425-429) สุพรรณิ จันทวีวิเศษ (2539, หน้า 73-74) และด้านการเห็นคุณค่าตนเองทางบวกของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg, 1955, p. 158) ซึ่งองค์ประกอบนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของมาสโลว์ (Maslow, 1970, p. 45) ที่ว่าความต้องการความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลนั้น มาจากพื้นฐานความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของซึ่งมีการยอมรับนับถือตนเองเป็นองค์ประกอบหลัก

4.4 ด้านการมีคุณธรรม (virtue) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับสี่ คำนำน้าหนักองค์ประกอบ 0.75 ประกอบด้วยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากในอันดับแรก ๆ คือ ฉันรู้สึกว่าการพูดความจริงเป็นสิ่งที่น่าขบข้อง (0.62) ฉันทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ (0.58) ฉันให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ (0.56) และฉันสามารถปฏิบัติตามกฎสังคมได้อย่างสบายใจ (0.55) ตัวแปรเหล่านี้บ่งชี้ถึงด้านความรู้สึทางนามธรรมของบุคคล การปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับศีลธรรม จรรยา ค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณี มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการ

แสดงออกของบุคคล ซึ่งคูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1981, pp. 2-4) มีความเห็นว่าปัจจัยเหล่านี้ส่งเสริมให้บุคคลมีลักษณะนิสัยมองโลกในแง่ดี พอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ เป็นพื้นฐานของการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่นเดียวกับแนวคิดของอุษา ศรีจินคาร์ตัน (2533, หน้า 4 อ้างถึงใน สมพิศ ไชยกิจ, 2536, หน้า 22) ที่ว่า บุคคลที่ได้รับการปลูกฝังความเชื่อทางศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทำให้เขาดำรงชีวิตอย่างปกติสุข เข้าใจในบทบาทหน้าที่การวางตัว มีทัศนคติเชิงบวกต่อตนเองและบุคคลรอบข้าง ตรงกับงานวิจัยของเยกตา (Yekta, 1984, abstract) ที่พบว่านักศึกษามัธยมปลายที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกและมีลักษณะตรงกับข้อเสนอแนะข้อหนึ่งของแบรดชอว์ (Bradshaw, 1981) กระบวนการพัฒนาบุคคล ให้มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นคือให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาหรือแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับค่านิยมรวมถึงความเชื่อต่าง ๆ ทางศาสนาและจริยธรรม

4.5 ด้านการยอมรับของสังคม (interpersonal self regard) เป็นองค์ประกอบมีความสำคัญเป็นอันดับห้า คำนำน้าหนักองค์ประกอบ 0.70 ประกอบด้วยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดสามอันดับแรกคือ ฉันชอบสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (0.59) ฉันมีเพื่อนสนิทหลายคน (0.58) และการพบปะคนหมู่มากทำให้ชีวิตฉันสับสนวุ่นวาย (0.55) เป็นตัวแปรที่บ่งชี้ถึงการยอมรับและการให้ความสำคัญต่อบุคคลของคนที่สังคม โดยแสดงออกในรูปของการยอมรับคบหาด้วย เป็นองค์ประกอบที่ตรงกับองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของอาหมัด (Ahmed, 1985, p. 128) สุพรรณิ จันทรวีเศษ (2539, หน้า 73 - 74) ด้านการยอมรับจากสังคมของริชมอนด์ และไวท์ (Richmond & White, 1971, pp. 425-429) ความภาคภูมิใจในตนเองด้านนี้เกิดจากการรับรู้ถึงการได้รับการยอมรับในความสามารถและการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง ดังงานวิจัยของฮอฟฟ์แมน (Hoffman, 1989, p. 8150-A) และสถิตย์ ภัศระ (2535, หน้า 77) ที่พบว่า การได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น สอดคล้องกับคำกล่าวของพัชนี วรกวิน (2522, หน้า 150) ที่พบว่าการได้รับการตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นจากกลุ่มเพื่อนและคนในสังคม ทำให้เขารู้สึกถึงการได้รับการยอมรับ เกิดความรู้สึกอบอุ่น สร้างการเห็นคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลใดไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่ม ไม่ชอบแสดงความคิดเห็น ไม่ชอบคบหาใคร ไม่อยู่ในความสนใจของเพื่อน ไม่กล้าแสดงความรู้สึกที่แท้จริงให้ผู้อื่นรับรู้จะเกิดความรู้สึกไม่นับถือคน เป็นภาวะที่คอยบั่นทอนความภาคภูมิใจในตนเอง (Rosenberg, 1955, p. 158)

4.6 ด้านความเชื่อมั่น (confidence) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับหก คำนำน้าหนักองค์ประกอบ 0.45 ประกอบด้วยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดสามอันดับแรกคือ ฉันต้องให้

คนอื่นบอกเสมอว่าฉันควรทำอะไร (0.54) ฉันรู้สึกว่าคุณไม่กล้าเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ (0.47) และฉันเป็นคนที่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ (0.41) โดยตัวแปรเหล่านี้บ่งชี้ถึงลักษณะความมั่นคงทางอารมณ์ การปรับตัว ความเชื่อมั่นในเหตุผลและการกระทำของตน องค์ประกอบนี้เกิดจากการประเมินผลการปฏิบัติงานตามสิ่งที่ตนคาดหวัง หรือสิ่งที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อตน ประสบการณ์การได้รับความสำเร็จในงานและการได้รับการเห็นความสำคัญจากผู้อื่น ทำให้บุคคลรู้สึกเชื่อมั่น มีความมั่นใจในศักยภาพของคนที่จะดำเนินชีวิตในสังคม ความเชื่อมั่นจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองดังคำกล่าวของแกมมอน (Gammon, 1991, p. 135) ที่ว่า บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะมีความกระตือรือร้น เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลใดมีความรู้สึกว่ามีใครสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับ ถูกเหยียดหยามหรือไม่ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนเองหรือผู้อื่นคาดหวัง ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าซึ่งนิวมาน (Newman, 1986, pp. 281-286) กล่าวว่าภาวะเช่นนี้ทำให้บุคคลนั้นขาดความเชื่อมั่นในตนเองและบั่นทอนความภาคภูมิใจในตนเองได้

4.7 ด้านการยอมรับตนเองทางลบ (negative self regard) เป็นองค์ประกอบที่เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากแนวคิดการแบ่งลักษณะความภาคภูมิใจในตนเองตามทฤษฎี จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.39 ประกอบด้วยตัวแปรที่เป็นข้อความเชิงลบ สะท้อนทัศนคติทางลบต่อตนเอง อาทิเช่น ฉันไม่อยากเป็นตัวฉันเองในสภาพเช่นนี้ (0.67) ฉันรู้สึกว่าคุณอื่นดีกว่าฉัน (0.66) ฉันคิดว่าฉันเป็นคนไม่มีค่าในสายตาของคนอื่น (0.62) หากเป็นไปได้ฉันอยากเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่ตัวฉัน (0.60) เป็นต้น แม้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวเป็นองค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือจากกรอบแนวคิด แต่พบว่ามีคุณสมบัติตรงกับงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาในต่างประเทศหลายท่านคือ สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการปฏิเสธหรือไม่ยอมรับตนเองของริชมอนด์และไวท์ (Richmond & White, 1971, pp. 425-429) สุพรรณิ จันทรวีเศษ (2539, หน้า 73-74) ด้านความขัดแย้งในตนเองของแอดดีโอและกรีน (Addeo & Greene, 1994, pp. 439-446) ทั้งนี้อาจเป็นไปตามแนวคิดของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg, 1979, p. 30) ที่ว่าความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลมีตัวประกอบ 2 มิติที่แยกจากกัน ด้านหนึ่งเป็นความภาคภูมิใจในตนเองทางบวก สะท้อนทัศนคติเชิงบวกของตน และอีกมิติหนึ่งเป็นความภาคภูมิใจในตนเองทางลบสะท้อนทัศนคติเชิงลบของตนเอง อย่างไรก็ตามแม้ว่าทฤษฎีของคุเปอร์สมีจะไม่ได้แบ่งลักษณะเกี่ยวกับการยอมรับตนเองด้านลบออกมาอย่างชัดเจน แต่เขาได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรส่งเสริมให้บุคคลยอมรับความรู้สึกที่แท้จริงของบุคคล ตระหนักถึงความรู้สึกเชิงลบที่มีอยู่ในทุกบุคคลเช่น

ความกลัว การ ไม่ยอมรับความรู้สึกรู้สึกขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางให้บุคคลแสดงความเป็นตัวเอง
กล้าเปิดเผยความรู้สึกจริงออกมา

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม มี 7 ด้านคือ ด้านการยอมรับของครอบครัว
ด้านความสำเร็จแห่งตน ด้านการยอมรับตนเองทางบวก ด้านการมีคุณธรรม ด้านการยอมรับของ
สังคม ด้านความเชื่อมั่นและด้านการยอมรับตนเองทางลบ ดังนั้นครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวตลอด
จนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำคุณลักษณะดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม โครงการ
ต่างๆตามองค์ประกอบตามผลการวิจัย เช่นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับบุตร
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการยอมรับซึ่งกันและกันและกันในสังคม กิจกรรมการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางปฏิบัติของศาสนา จะทำให้การเสริมสร้างความภาคภูมิใจใน
ตนเองของนักศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมด้านการยอมรับ
ของครอบครัว เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด ดังนั้นในการจัดโครงการใด ๆ ของ
ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาเพื่อ เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสาขา
ช่างอุตสาหกรรมนั้น ควรมีการประสานงานและร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและครอบครัว
สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองที่พึงมีต่อบุตร

3. ควรนำแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้จากการวิจัยไปใช้วัดระดับความ
ภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมเพื่อให้ทราบว่า นักศึกษามีระดับความภาคภูมิใจ
ในตนเองอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด แล้วจึงหาแนวทางเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเองแก่
นักศึกษาที่มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับต่ำต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษา
ช่างอุตสาหกรรมว่ามีปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากปัจจัยต่าง ๆ ตามแนวคิดทฤษฎี เช่นด้านหลักสูตร
การเรียนการสอนในสาขาวิชาฯ ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองหรือไม่อย่างไร

2. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ในรูปของการวิจัยเชิงทดลองที่
สอดคล้องกับองค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาอาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม

เพื่อใช้เป็นโครงการต้นแบบให้แก่สถานศึกษาอาชีวะใช้ในการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากการวิจัยพบว่า องค์กรประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาอาชีวะ สาขาช่างอุตสาหกรรมทั้ง 7 ด้าน อธิบายคุณลักษณะความภาคภูมิใจในตนเองได้ 27.694 % แสดงว่าน่าจะมีองค์ประกอบอื่น ๆ นอกเหนือจากแนวคิดการแบ่งองค์ประกอบของคูเปอร์สมิท (Coopersmith) โปบ (Pope) และบาร์รี (Barry) ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำแนวคิดการแบ่งองค์ประกอบของนักจิตวิทยาคนอื่น ๆ ที่ต่างออกไปมาสังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อให้ได้องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองที่ครอบคลุมตรงกับสภาพความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

4. ควรสร้างแบบวัดที่มีข้อความวัดความภาคภูมิใจในตนเองเฉพาะเจาะจงตามลักษณะของประชากรที่ศึกษา เช่นความภาคภูมิใจในตนเองด้านวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม อาจทำให้ได้องค์ประกอบที่สามารถอธิบายคุณลักษณะความภาคภูมิใจในตนเองได้มากขึ้น